

Religija i svakodnevni život Inka

Kovačević, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:084449>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-15**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij Pedagogije i Povijesti

Antonio Kovačević
Religija i svakodnevni život Inka

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2021.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij Pedagogije i Povijesti

Antonio Kovačević
Religija i svakodnevni život Inka

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2021.

Znanstveno područje: humanistika

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: Hrvatska i svjetska povijest ranoga novog vijeka

Mentor: doc. dr. sc. Anđelko Vlašić

Sumentor: dr. sc. Igor Josipović

Osijek, 2021.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoričnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku,

Antonio Karić, 0122230686

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

U ovome radu opisana je religija južnoameričke kulture Inka i njihov svakodnevni život. Inke su bili vrlo religiozni. Inke su prirodne pojave tumačili kao djelovanje bogova. Religija Inka bila je složena te je činila sastavni dio života stanovništva. Inke su vjerovali da su njihovi preci izašli špilje koja se zove Tambo-toco u naselju Pacarictambo.. Inke su se zamišljali kao na ljude koji su živjeli u središtu svijeta. U tom središtu su, prema legendi, sagradili svoj glavni i sveti grad Cuzco. Vrhovno božanstvo bio je bog Viracocha. Stvaranje ljudi nije bila njegova prva kreacija, već je stvorio prvo divove koji su zbog neposluha bili uništeni. Kasnije je stvorio ljude koji su izgledom više sličili na njega. Gotovo svi vjerski rituali Inka bili su popraćeni nekom vrstom žrtve, uglavnom životinja. Inke su ulazili u svijet odraslih s 14 godina. Tada su ponovno dobivali imena koja će od tada koristiti cijeli život. Smrt i odlazak s ovoga svijeta Inke su zamišljali kao odlazak iz tijela, jer duša pokojnika nastavlja živjeti na zemlji. Umjesto plakanja na pogrebu, Inke su organizirali zabavu gdje se slavilo sve što je pokojnik postigao i to se prenosilo i drugima da čuju.

Ključne riječi: religija, bog Viracocha, Cuzco, žrtvovanje

Sadržaj

Sažetak	4
Sadržaj	5
1. Uvod.....	5
2. Kako su Inke vidjele svijet pomoću religije	6
2.1. Bog Viracocha	8
2.2 Mjesta postanka	9
2.3 Mit o Mancu Capci	9
2.4 Cuzco	10
2.5 Ženski kultovi	11
3. Žrtvovanja	11
4. Život Inka.....	13
4.1. Odrastanje	13
4.2 Domaćinstvo.....	14
4.3. Pubertet.....	15
4.4. Brak	16
4.5. Starost i smrt.....	18
Zaključak	20
Literatura	21

1. Uvod

Inke su bili andska populacija koja je postojala sve do dolaska europskih osvajača. Kao jedna od razvijenijih kultura tog područja, Inke su imali vrlo razvijenu religiju i mitologiju. Svakodnevni život populacije bio je prožet fizičkim radom i vjerskim obredima, u čemu su vjerski obredi imali veliku ulogu u životu pojedinca. Većina stanovništva bavila se poljoprivredom, a mali broj elite vladao je državom. Religijsko porijeklo osoba zavisilo je od njihovog društvenog statusa. Cilj ovoga rada bit će prikazati utjecaj religije na društvo, razvoj religije i mitologije i svakodnevni život elite i pučanstva. U prvom poglavlju objašnjeni su pogledi Inka na svijet te kako su oni promatrali svoj postanak. Također će se objasniti i viđenje vrhovnog božanstva, te njegova uloga u mitologiji i stvaranju ljudi. Važnu ulogu u religiji je zauzimao i samo središte kulture Inka, grad Cuzco. U drugom poglavlju objašnjen je princip žrtvovanja koji je bio raširen među Inkama. Žrtvovanje je služilo u religijske obrede t je uključivalo različite žrtve, zavisno od važnosti ceremonije. Ljudske žrtve nisu bile česte kao životinjske, ali prinosile su se u čast važnijih božanstava i događaja. U završnom dijelu objašnjen je životni ciklus Inka, njihove obaveze i svakodnevni način života. Smrt Inkama nije predstavljala razlog za tugu, već su slavili život i uspomene na pokojnika.

U radu su najviše korištene knjige *Handbook to life in the Inca world* i *Handbook of Inca Mythology*. Knjige istražuju načine i običaje života naroda koji su nastanjivali područja koje je kontrolirala država Inka te religiju i mitologiju Inka.

2. Kako su Inke vidjeli svijet pomoću religije

Inke su bili andska populacija. Carstvo Inka izgrađeno je na tisućljećima prilagodbe, tradicije i inovacija u stvaranju svojih vrijednosti. Uglavnom je to bilo ruralno društvo, jer je većina ljudi živjela u malim gradovima i selima i provodila vrijeme baveći se poljoprivredom i stočarstvom.¹

Inke su imali pogled na sebe i svoju državu kao centar svijeta. Stoga su veliko vjersko značenje davali Andama, smatrajući ih dijelom zemlje koje ima doticaj s nebom. „Andska brda označavaju odnos između neba i Zemlje, između bogova i ljudi i znače Kozmičku planinu (*Axis Mundi*), koja dodiruje nebo na mjestu koje je najviše na Zemlji, tamo gdje obitavaju bogovi.“² Inke su se smatrali ljudima u središtu svijeta. Takvo postavljanje u središte svijeta se odrazilo i u sferi odnosa neba i zemlje, jer u njihovoj religiji istinski svijet može biti samo tamo gdje je središte.³ Magijska planina koja je bila smještena u središtu svijeta nosila je sa sobom obećanje. To obećanje je bilo simbol stalnog ponovnog stvaranja svijeta. Za potrebe ponovnog stvaranja svijeta bili su potrebni rituali u ime bogova te žrtvovanja ljudi i životinja. Vjerovali su da se tako mogla dobiti apsolutna podrška bogova da se krene ispočetka.⁴

Inke su bili vrlo religiozna populacija koji su smatrali da svijet treba promatrati kroz djelovanje bogova. Religija Inka bila je vrlo složena i činila je temeljni dio života Inka. Religija je naglašavala formalnost i ritual. Većina aktivnosti koji su Inke provodili u religijske svrhe bila je usmjerena na poljoprivredne prakse, štovanje božanstava, ili liječenje bolesti.⁵

Inke su vjerovali u božanstvo, koje je bilo zaslužno za nebesko i zemaljsko stvaranje, poznato kao Viracocha. Kroničari su zapisali i puni naziv tog božanstva, Con Tici (ili Titi/ Ticsi/ Teci) Viracocha Pachayachachic.⁶ Inke su smatrali kako je Bog Viracocha stvorio život na zemlji: „Vjerovalo se da je ovo božanstvo izniklo iz jezera Titicaca i stvorilo generaciju ljudi koji su bili divovi koji su živjeli u svijetu osvijetljenom samo mjesecinom. Viracocha je uništio ovaj

¹ Terence N.D'Altoy, *The Incas*, Second edition, (Chichester, West Sussex; Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2015.), 303.

^{2 2} Teresa Lemos, Brittes Toribio, Maria Teresa, *Asteci i Inke civilizacije koje su preživjele u šutljivom biću*, Zagreb: Euroknjiga, 2004.), 114.

³ Isto, 114.

⁴ Isto, 114.

⁵ Michael Andrew Malpass, *Daily Life in the Inca Empire*, (SAD: Library of Congress Catalog, 1996.), pristup ostvaren: 29. 5. 2021. (https://vk.com/doc278943367_478992255?hash=a3f449f1f7c78b1eb2), 101.

⁶ Paul Steele, *Handbook of Inca Mythology*, (Santa Barbara, California: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 2004.), pristup ostvaren: 9. 6. 2021. (<https://www.pdfdrive.com/handbook-of-inca-mythology-handbooks-of-world-mythology-e159075960.html>), 18.

prvi narod i stvorio sunce i drugu generaciju ljudi koji su bili preci Inka i svi ljudi koji sada naseljavaju Zemlju.“⁷

Inke su vjerovali u silazak predaka s nebeskih tijela poput sunca, božanstva Munje ili velikih planinskih božanstava. Inke su tvrdili kako potječu od svog oca, sunca, i majke, mjeseca. Zbog takvih vjerovanja Inke su često bili opisivani kao „djeca sunca“. Na lokaliziranoj razini Inke su vjerovali da su njihovi preci bili praljudi ili poluljudi i da su izašli iz mjesta zvanoga *pacarinas*. Smatrali da su njihovi preci osnivači izašli iz špilje koja se zove Tambo-toco u naselju Pacarictambo južno od Cuzca.⁸

Iako su se Inke nazivali djecom sunca, oni uglavnom nisu nosili taj naziv. Ta titula je bila namijenjena za vladara. Vladar je nosio tu titulu uz mnoge druge.

„Kraljevi i carevi oduvijek su nosili niz različitih naslova, a to vrijedi i za vladare Inka. Prvo, postojao je naslov *sapa inca*, što znači "jedinostveni vođa". Također je bio vrhovni zapovjednik vojske. Ljudi su vjerovali da je on "sin sunca", što je značilo da jest sam za sebe bog.“⁹

U obredima dokazivanja odanosti vladaru, Inke su žrtvovali i ljude, i to uglavnom djecu. „Ljudi su na mnogo načina dokazali svoju odanost sapa inki, ali najdramatičnija je bila žrtva koju su podnijeli *capacochas*. Tijekom godišnjeg događaja su žrtvovani *capacochasi*, obično djeca.“¹⁰ Inke su svoju religiju počeli koristiti u širokim masama zbog njihovog poznavanja astrologije, koja je dovela do razvoja njihove religije.

„Inke su se okoristile postojećim andskim astronomskim znanjem i vjerovanjima te su obožavanje Sunca postavili za službenu religiju svog carstva. Pachacuti ga je nametnuo širom carstva, držeći da je on sin Sunca, a njegova supruga Mjesečeva kći.“¹¹

Vladari Inka su tako stavljanjem sebe u središte religije, učinili sebe središnjom figurom religije, ali i osobom koja ima legitimitet bogova da vlada carstvom: „Vladar Inka bio je središnja figura u obožavanju Sunca podržavajući tu tvrdnju da je bio potomak Sunca. Car je bio posrednik između nebesa i pučanstva carstva (Bauer i Dearborn 1995; Bauer i Stanish

⁷ Isto, 18.

⁸ Isto 18, 19.

⁹ Barbara Ann Somervill, *Great empires of the past, Empire of the Inca*, (New York: Chelsea House publishers, 2015.), pristup ostvaren: 10. 6. 2021.

(<https://documents.pub/document/empire-of-the-incas-barbara-a-somervill.html>), 62.

¹⁰ Somervill, *Great empires of the past, Empire of the Inca*, 63.

¹¹ Steven R. Gullberg, *Astronomy of the Inca empire, Use and significance of the Sun and the night sky*, (Springer: Kindle Edition, 2020.), pristup ostvaren: 30. 5. 2021.

(<https://www.goodreads.com/book/show/54979197-astronomy-of-the-inca-empire>), 42.

2001.). Ovo obožavanje bilo je potrebno kako bi se učvrstio legitimitet vladara Inka, kako bi se opravdao njegov apsolutni autoritet, a također utvrdilo i državno ovlaštenje.“¹²

Inke su smatrale kako je za njihovu egzistenciju nužno komuniciranje s nebom na stalnoj razini. Tako bi se mogao uspostaviti božanski poredak i na zemlji, kao što je bio uspostavljen i na nebu.¹³ U njihovoj religiji ljudi su smatrani potomcima bogova te je tako i funkcionirao sustav vrijednosti društva Inka. Trebao je biti uspostavljen opći poredak koji bi donio suglasje između neba i zemlje.¹⁴

2.1. Bog Viracocha

Inke su vjerovali kako je bog Viracocha stvorio svijet. Nakon što je oblikovao svijet, stvorio je rasu ljudi, ali velikih kao divovi. Oni su živjeli u tami i naređeno im je da žive bez svađe i da moraju služiti boga. Iako su stvoreni da žive u miru oni su prkosili Viracochi i za kaznu su pretvoreni u kamenje i druge stvari. Kameni spomenici kod Tiahuanacoa su spomenici tog događaja. Neki od divova su bili progutani u zemlju ili potopljeni.¹⁵ U opisu stvaranja svijeta i prvih ljudi može se pronaći i dio koji slični kršćanstvu. Taj dio religije Inka također govori o velikom potopu i kako su se spasili jedna žena i muškarac.

„Kiša je padala šezdeset dana i noći. Neki ljudi vjerovali su da je ovo utopilo sve stvorene stvari, dok su drugi rekli da su muškarac i žena pobjegli boraveći u kutiji ili bubnju koji su plutali na rastućoj vodi.“¹⁶

Nakon toga Viracocha je krenuo u stvaranje druge rase ljudi. Stvorio je ljude koji su bili više nalik njemu jer su smatrale Inke da je on bio visine prosječnog čovjeka. Novi ljudi su stvoreni iz savitljivog kamena koji je bio pored rijeke i Viracocha je bojao i oblikovao to kamenje kako bi postali nova rasa ljudi. Nakon što je stvorio ljude, svaki narod je dobio svoj jezik, pjesme i sjeme za sadnju, kao i način odijevanja te načine ukrašavanja kose.¹⁷ Nakon stvaranja i oblikovanja ljudi oni su bili poslani na mjesta koja Inke štiju kao mjesta nastanka njihovih predaka. Oni su tamo trebali čekati Viracochin poziv za dolazak na svijet.

„Cristóbal de Molina kaže da su ti modeli dobili život i dušu i spustili se na zemlju da bi se vratili na mjesta porijekla, poznate kao pagarine. Viracocha im je rekao da ostanu tamo kao

¹² Isto, 42.

¹³ Lemos, Toribio, Teresa, *Asteci i Inke civilizacije koje su preživjele u šutljivom biću*, 114.

¹⁴ Isto, 116.

¹⁵ Steele, *Handbook of Inca Mythology*, 53.

¹⁶ Steele, *Handbook of Inca Mythology*, 53.

¹⁷ Isto, 54.

mitimaes (ime dato zajednicama prisilno preseljenim od strane Inka), i da će kasnije biti pozvani u život.“¹⁸

2.2. Mjesta postanka

Inke su vjerovali da su njihovi preci potekli iz pagarina, svetih mjesta, koja su poprimala različite oblike. Ta sveta mjesta njihova nastanka su mogla biti pećine, špilje, jezera, gromada ili jaruga. Ljudi koji u pripadali istom krvnom srodstvu posjećivali su iste pagarine, mjesta nastanka njihovih predaka. Tamo bi prinosili žrtve na tim svetim mjestima kako bi osigurali nastavak svoje loze.¹⁹ Ista takva vjerovanja imali su i članovi vladajuće klase. Oni su štovali jednu posebnu pagarinu za koju su vjerovali kako je ona bila mjesto nastanka čovjeka koji je njihov predak. Iako se čini da je postojao velik broj mjesta porijekla smještenih duž Anda, vladajuća klasa je smatrala jednu pagarinu svojim mjestom postanka, te je ta pagarina imala ulogu u razvoju i legitimizaciji vladajuće elite u regiji Cuzco.

2.3. Mit o Mancu Capci

Inke, kako bi učvrstili vlast nad svojim podanicima i uspostavili mir, trebali su mit. Tako je nastao mit. Iz špilje (pagarine) južno od Cuzca, izašla su četiri brata. Jedan od njih je bio Manco Capac, jedan od braće o kojima je nastao mit.²⁰ Posebna je pagarina mjesto podrijetla Manca Capaca, mitskog rodonačelnika dinastičkih vladara Cuzca.²¹ Mit o Mancu Capci govori kako je on otišao iz kraljevske pagarine, špilje Tambatoco, u mjesto koje se zove Pacariqtambo. Taj mit daje vladajućoj klasi legitimitet od samog osnutka društva Inka. „Mit također opisuje putovanje Manca Capca prema sjeveru od Pacariqtamba do doline Cuzco, osnivanje carske prijestolnice i uspostavljanje novog dinastičkog poretka u Cuzcu od strane Inka“²² Manco Capac je bio jedan od onih kojima se vlast pripisivala od nadnaravnih bića. Vjerovalo se da je Manco Capac dobio pravo vladanja preko ptice, kojeg su zvali Indi. Indi je bio štovan kao sveta ptica te se smatralo kako je njegovim djelovanjem poručeno ljudima da moraju slijediti svoga vođu i biti mu pokorni:

„Manco Capac također je nosio zlatne helebarde ili štapove za testiranje zemlje. Prema Sarmientu, nosili su i pticu, „poput sokola, zvanog Indi [Inti], koju su svi štovali kao svetinju

¹⁸ Isto, 54.

¹⁹ Brian S. Bauer, *Pacariqtambo and the Mythical Origins of the Inca, Latin American Antiquity*, (Cambridge University Press, 1991., pp 7.-29.), pristup ostvaren: 2. 6. 2021. (<https://www.jstor.org/stable/i239763>), 9.

²⁰ Christian Nugue, *Stara Amerika*, (Rijeka: Extrade, 2005.), 137.

²¹ Bauer, *Pacariqtambo and the Mythical Origins of the Inca*, 9.

²² Isto, 9.

ili, kako neki kažu, čarobnu stvar, jer su mislili da je ta ptica Manco Capaca učinila njihovim gospodarem i obvezala ljude da ga slijede.“²³

Mancu Capacu se kao pretku vladajuće klase pripisuje i dolazak do grada Cuzca. To je sveti grad Inka i prema mitu Manco Capac je bio onaj koji je rekao da će se oni tamo naseliti i stvoriti grad:

„Držeći to kao sretan znak, rekao je Manco Capac, shvatite ovo kao znak da svijet neće uništiti voda. Stići ćemo tamo i odabrat ćemo gdje ćemo podići svoj grad. Tada su, prvo bacajući ždrijeb, vidjeli da su znakovi dobri za istraživanje zemlje od tog trenutka i da dolaze njezini gospodari.“²⁴

Cuzco se s vremenom razvio u centar civilizacije Inka.

2.4. Cuzco

Izgled i infrastruktura glavnoga grada je izazvala i divljenje kasnijih osvajača, Španjolaca. Grad je sadržavao veliki trg koji je mogao biti korišten i u religijske svrhe. Izgrađen je na sjecištima pravaca kako bi se dobio svršeni smještaj. „Na njihovom sjecištu izgrađen je obredni trg, *huacapata*. Prema tome, trg predstavlja zemljopisno središte carstva. Na tom golemom prostoru (500x250 m) moglo se prigodom vjerskih, građanskih i vojničkih obreda smjestiti mnoštvo ljudi.“²⁵ Cuzco je, uz to što je bio glavni grad, imao i važnu religijsku funkciju u društvu Inka. Smatrali su da je on izgrađen na idealnoj lokaciji. „Točka u kojoj se utemeljio Cuzco značila je postignutu komunikaciju s bogovima. Inke su se smjestile u Središte svijeta. U tom središtu, koje simbolizira suglasje s bogovima, nalaze se i sveta brda.“²⁶ U Cuzcu se nalazio hram Qurikancha. Iz njega su izlazile linije koje su glavni grad Inka prostorno organizirale. Tako je nastala vjerska geografija grada, gdje su te linije povezivale sveta mjesta s hramom.²⁷

²³ Steele, *Handbook of Inca Mythology*, 57.

²⁴ Isto, 58.

²⁵ Nugue, *Stara Amerika*, 137.

²⁶ Lemos, Toribio, Teresa, *Asteci i Inke civilizacije koje su preživjele u šutljivom biću*, 114.

²⁷ Domenico Bramca, Andreas Haller, Cusco, *Profile of an Andean city*, (Institute for Interdisciplinary Mountain Research, 2021.), pristup ostvaren: 19. 5. 2021.

(https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275121000676?dgcid=rss_sd_all), 3.

2.5. Ženski kultovi

Žene Inka su pratile i određene kultove koji muškarci nisu toliko pratili. „Dokument koji je napisao anonimni svećenik otkriva da je obožavanje "kukuruznih majki" činilo osnovu kulta koji integrira žene iz svih kućanstava u jednu zajednicu.“²⁸ Iako su Inke imale potpuno drugačiju religiju od kršćanstva, i ovdje je primjetno da su se određene grupe žene osuđivale za vještičarenje.

„Svećenik koji je bio u posjetu podnio je tužbe protiv nekoliko žena u ovoj zajednici, optužujući ih za "idolopoklonstvo" i "vještičarenje". Osude su bile značajne: one jasno pokazuju da su te "vještice" imale žensku zajednicu. Oni su bili "ispovjednici" žena, koje su vodile i podučavale u uvjerenjima svojih predaka, na žalost španjolskih svećenika.“²⁹

3. Žrtvovanja

Gotovo svi rituali Inka bili su popraćeni nekom vrstom žrtve, uglavnom životinja. Najčešće su se žrtvovali zamorci ili lame, ali bilo je i slučajeva kada su žrtvovana i djeca. Za glavna božanstva Viracocha, Stvoritelj, Inti, Sunce, i Illapa, Grom, su se uvijek žrtvovala prepoznatljive lame koje su bile obojane u boju bogova: smeđa za Viracochu, bijela za Intija i mješavina boja za Illapa. Životinja je žrtvovana prerezivanjem grla.³⁰ Žrtvovanja za najvažnije ceremonije, prirodne katastrofe, rat i krunidbu novih kraljeva uključivali su žrtvovanja ljudi. Uvijek su bila žrtvovana djeca između 10 i 15 godina. Djeca su morala biti fizički savršena i nikada nisu bila dio Inka naroda. Postupak žrtvovanja je uključivao gozbu za dijete kako ne bi došao kod Viracochu gladan. Nakon gozbe dijete bi bilo zadavljeno, njegovo grlo bi bilo prerezano ili njegovo srce izrezano i dok još uvijek kuca ponuđeno božanstvu.³¹

Iako danas takva žrtvovanja smatramo barbarizmom i iz modernog pogleda na svijet- vrlo primitivnim i nepotrebnim, Inke ih nisu takvima smatrali jer su se ljudi žrtvovali samo za najvažnije događaje.

Ljudi nisu žrtvovani za onaj događaj koji nije zahtijevao najveću žrtvu:

„Ljudi su za te događaje žrtvovani zato što su smatrani najdostojnijom stvari koja se mogla ponuditi bogovima. Djeca, umjesto odraslih, nuđena su vjerojatno zato što su bila čistija u duhu

²⁸ Irene Silverblatt, *Andean Women in the Inca Empire*, (feminist Studies Inc., 2014.), pristup ostvaren: 20. 5. 2021. (<https://www.jstor.org/stable/3177537>), 52.

²⁹ Silverblatt, *Andean Women in the Inca Empire*, 52.

³⁰ Malpass, *Daily Life in the Inca Empire*, 107.

³¹ Isto, 108.

nego odrasli. Iako je to bez sumnje bilo bolno emocionalno iskustvo za obitelji žrtvovane djece, biti izabran smatralo se velikom časti i za dijete i za njegovu obitelj.³²

Djeca koja su bila slana na žrtvovanje odlazila su kod Inke. Djeca su često znala biti plemićkog porijekla i ona su žrtovana za velike ceremonije. Njihovi roditelji su ih često slali kao žrtvu kako bi potvrdili savez s Inkom ili kako bi bili potvrđeni na njihovim visokim političkim pozicijama u carstvu.³³

Žrtvovanja ljudi nisu bila samo u slavu najvažnijih bogova i svetkovina. Inke su žrtvovalе ljude i za velike neprilike koje su snalazile njihovo carstvo, poglavito vremenske neprilike. Arheološkim nalazima potvrđeno je da su povremeno ljudske žrtve bile prinošene kada su Inke bili suočeni s vremenskim katastrofama.³⁴ Djeca su žrtvovana bez obzira na spol. Djevojčice su kao vrlo mlade bile odvođene u zatvorene kuće (*acclimasis*) gdje je njihov život nadziran od posvećenih žena. Tamo su djevojčice bile učene tkati i spremati posebne stvari za religijske ceremonije. Nakon navršenih 14 godina djevojčice bi bile poslane biti sekundarne žene nekome plemiću u carstvu, dok je druge čekala sudbina djevojčica koje su se spremale za žrtvovanje na religijskim ceremonijama.³⁵ Iako su djevojčice i dječaci žrtvovani, postoje određene razlike između njihovog žrtvovanja. Najviše se to očituje u godinama kada su žrtvovani. Djevojčice su žrtvovane starije nego dječaci. Vrlo vjerojatno je tome uzrok što su kao mlade se nalazile u zatvorenim kućama i smatrane su čistima. Za dječake nisu postojale takve kuće pa se to može smatrati glavnim razlogom razlika u godinama. Za djevojčice je osim djevičanstva bilo bitno i biti bez mrlje na tijelu. Iz kronika se može saznati kako jedna djevojčica nije bila prihvaćena za žrtvovanje jer je imala madež na grudima.³⁶ Dječaci su također bili žrtvovani, ali oni su žrtvovani puno ranije. Prosječni dječaci su žrtvovani s 4 do 10 godina. Iako je postojao i El Toro, čovjek koji je bio odrasli muškarac i žrtvovan, on vjerojatno nije bio klasična religijska žrtva kao vrlo mladi dječaci.³⁷

Iako se može zaključiti kako su žrtvovanja bila važna za društvo, obitelji pa i samu djecu, velik broj djece nije pristajao biti žrtvovan. Inke su koristile droge kako bi djecu koja nisu dobrovoljno žrtvovana, priredili za ritual:

³² Isto, 108.

³³ J. Reinhard, C. Ceruti, *Sacred mountains, ceremonial sites and human sacrifice among the Incas*, (University of Texas, 2005.), pristup ostvaren: 28. 5. 2021. (<https://www.goodreads.com/book/show/34782350-sacred-mountains-ceremonial-sites-and-human-sacrifice-among-the-incas>), 17.

³⁴ Reinhard, Ceruti, *Sacred mountains, ceremonial sites and human sacrifice among the Incas*, 9.

³⁵ Isto, 17.

³⁶ Isto, 18, 19.

³⁷ Isto, 17, 18.

„Nadalje, dijete je moralo biti pod velikim stresom zbog prisutnosti povraćanja i fekalnih tvari pronađenih na njegovoj odjeći, što upućuje na to da ta djeca vjerojatno nisu dobrovoljne žrtve. Prilikom pregleda izmeta...arheolozi su otkrili dokaze o ahiotu ili halucinogenom lijeku.“³⁸

Nisu samo korišteni halucinogeni opijati kako bi djeca bila nesvjesna. Inke su često koristile i alkohol kako bi djeca bila nesvjesna radnji. „Španjolske kronike sugeriraju da su djeca često konzumirala alkohol prije smrti, što ih je možda navelo da zaspu dok su se nasilna djela događala.“³⁹

4. Život Inka

4.1. Odrastanje

Inke za razliku od današnjih društava i njihovih običaja proslava rođenja, tom događaju nisu pridavali veliko značenje. Rođenje nije bilo ništa posebno i nije se smatralo događajem koji bi bio razlog za slavlje. Majke su rađale svoju djecu same. Za vrijeme poroda, otac je postio kako bi udovoljio volji bogova i osigurao rođenje djeteta i da ono bude zdravo. Odmah nakon rođenja majka bi uzela dijete i oprala ga u vodi iz obližnjeg potoka.⁴⁰ Novorođeno dijete zvalo se *wawa* ili „beba“, a ime se djetetu nije dalo najmanje godinu dana. Kad je dijete bilo dovoljno staro da puza ili stoji, smjestilo bi se u rupu u zemlji koja je bila dovoljno duboka da si dijete danju ne bi naštetilo. Takva metoda brige za djecu je majci omogućila da radi dok se beba sama zabavljala. Bebe su bile dojene, ali Inke nikada nisu grlili svoju djecu. Takva metoda odgoja djece bila je zajednička svim društvenim klasama.⁴¹ Do šeste godine djeca su trebala raditi. Dečki i cure su tjerali životinje s usjeva, sakupljali voće i orašaste plodove i pomagali u kućanskim poslovima. Djeca nisu radila jednako teške poslove kao i odrasli. Odgajana su tako da je igra stavljana na drugo mjesto nakon napornog rada, a lijenost nikad nije bila prihvatljiva.⁴²

Inke su ulazile u svijet odraslih s 14 godina To je bio obred od velikog značaja za muškarce koji su tada ponovno dobivali imena koja će od tada koristiti cijeli život:

³⁸ Jennifer L. Faux, *Hail the Conquering Gods: Ritual Sacrifice of Children in Inca Society*, (Znanstveni članak, State University of New York, University at Buffalo, 2012.), pristup ostvaren 26. 5. 2021. (https://docs.lib.purdue.edu/do/search/?q=author_lname%3A%22Faux%22author_fname%3A%22Jennifer%22&start=0&context=119483&facet=), 9.

³⁹ Faux, *Hail the Conquering Gods: Ritual Sacrifice of Children in Inca Society*, 9.

⁴⁰ Somervill, *Empire of the Inca*, 79.

⁴¹ Isto, 79.

⁴² Isto, 79.

„Dječaci koji su došli dob od oko 14 godina u to su vrijeme dobili svoje hlače... Također su tijekom ovih obreda dobivali svoja odrasla imena. Među preferirana imena za dječake Inka bila su Kondor, Zmija i Jastreb. Plemići su dobili imena koja uključuju Sreću, Moćan, častan i Jaguar.“⁴³

4.2. Domaćinstvo

Domaćinstvo Inka bilo je veliko. Sadržavalo je puno djece koja su se koristila kao ispomoć u poslovima, ali isto tako je bilo i puno generacija obitelji u domaћinstvu. „Domaćinstvo je obično sadržavalo majku, oca, djecu i nevjenčane ili rodbinu udovice. Velika većina muškaraca u carstvu Inka bili su obični ljudi i stoga su imali samo jednu ženu.“⁴⁴ Domaćinstva su zasnovana na posebnim strukturama. Ta struktura je bila jednostavan plan zasnovan na decimalnim jedinicama. Deset domaćinstava sastojalo se od grupe *ayllu* ili klana. Neženje, neudane žene, udovice i udovci obično su živjeli s obitelji. Nakon vjenčanja, suprug je postao porezni obveznik, *puricar*, dok je supruga postala samo subjekt i član *ayllu*. Žene nisu bile porezni obveznici, dok muškarci jesu.⁴⁵ Elitni muškarci, kao što su bili *kuraki* (lokalne vođe) i članovi kraljevske loze, mogli su imati glavnu ženu i nekoliko sekundarnih žena. Glavna supruga bila je jedina žena koja je imala legitimet u odnosu na sve sekundarne žene. Na glavnu ženu se gledalo kao na „pravu“ suprugu. Glavna žena je također postajala i nasljednik imanja svojega muža nakon njegove smrti.⁴⁶ Inke su u svom društvenom sustavu razlikovali glavne i sekundarne supruge i u ceremonijama. Sekundarne supruge su više bile posvećene religijskim ceremonijama u odnosu na glavne žene. „Za razliku od sekundarnih suprugica, glavne supruge uživale su u službenoj ceremoniji vjenčanja s njezinim suprugom. Sekundarne žene za kralja bile su izabrane iz *acclahuasija*, ili „kuće odabranih žena“.“⁴⁷

Inke su imali različit pogled na životna razdoblja u odnosu na europsku civilizaciju. U europskom shvaćanju dob se gleda prema starosti osobe. Kod Inka se to promatralo kroz doprinos osobe društvu. „Tamo je postojalo je 12 zasebnih faza života među Inkama, zamišljen kao ceste; svaki je nosio određeni skup karakterizacije. Zanimljivo je da ceste nisu bile dodijeljene u skladu s relativnom dobi, već prema razini doprinosa društvu.“⁴⁸ Djeca Inka s

⁴³ N.D. „Altoy, *The Incas, Second edition*, 303.

⁴⁴ Amanda C. Suarez, Jeremy J. George, *Handbook to life in the Inca world*, (New York: Facts On File, Inc, 2011.), pristup ostvaren: 2. 6. 2021. (<https://ug1lib.org/book/5894083/56b374?id=5894083&secret=56b374>), 254.

⁴⁵ Somervill, *Empire of the Inca*, 61.

⁴⁶ Suarez, George, *Handbook to life in the Inca world, Facts On File*, 254.

⁴⁷ Isto, 254.

⁴⁸ Isto, 257.

vremenom su počela učiti uloge koje su se očekivale od njihovog roda. Djevojčice su učile ženske zanate, a dječaci su se odmalena učili muškim zanatima.

„Djevojke su počinjale obavljati ženske poslove kao što su pređenje vlakna u konac, kuhanje i pomaganje u održavanju kućanstva. Djevojke su također pomagale pokupiti cvijeće čiji su pigmenti korišteni za bojanje tekstila. Dječaci su počeli učiti svoje zanate kao što su lov, ribolov i izrada alata. Počeli su brusiti svoje vještine u lovu počevši od malih ptica, koje su hvatali zamkama.“⁴⁹

Iako Inke nisu slavili rođenje, slavili su određene događaje u životu. Postojala su četiri bitna događaja u njihovom životu. To su bili prvo šišanje, pubertet, vjenčanje i smrt. Kako su to bili bitni događaji u njihovim životima, tom prilikom bi se provodili rituali.⁵⁰

4.3. Pubertet

Prelazak iz djetinjstva u život odraslih bio je drukčiji za djevojčice i dječake. Trenutak koji je obilježio odrastanje djevojčice, bila je njihova prva menstruacija. Tada se u čast toga trenutka održavala ritualna ceremonija.⁵¹ Ceremonija je uključivala širok spektar događaja, ali djevojčica je prvo bila odvojena te je živjela gotovo bez hrane. „Djevojka je bila ograničena na njezinu kuću na tri dana, nije jela gotovo ništa osim malo sirova kukuruza treći dan.“⁵² Ritual kojim su djevojčica bile podvrgnute, bio je prilično surov. Ritual se nastavljao ukoliko djevojčica nije nastradala od ne-konsumiranja hrane za vrijeme izolacije. „Ako je četvrtog dana preživjela test, djevojka bi bila zbrinuta od njezine majke, koja ju je očistila i oprala i isplela joj kosu.“⁵³ Nakon što preživi tek bi tada počela ceremonija u kojoj djevojčica dobiva ime i služi goste.

„Noseći posebnu odjeću i bijele vunene sandale, posjetila je rodbinu koja je došla proslaviti. Proslave povezane s quicuchicuy⁵⁴ su trajale nekoliko dana, nakon čega je djevojka dobila svoje trajno ime od važnog ujaka.“⁵⁵

Dječaci su također dobivali ime s 14 godina, i ono im je tada postajalo trajno. Nisu ga dobili prije su Inke smatrali da im dotada karakter nije bio razvijen.⁵⁶

⁴⁹ Suarez, George, *Handbook to life in the Inca world, Facts On File*, 257.

⁵⁰ Malpass, *Daily Life in the Inca Empire*, 75.

⁵¹ Isto, 77.

⁵² Isto, 77.

⁵³ Suarez, George, *Handbook to life in the Inca world, Facts On File*, 257.

⁵⁴ *Obred za djevojčice nakon prve menstruacije*.

⁵⁵ Isto, 257.

⁵⁶ Isto, 257.

Obred kojem su dječaci podvrgnuti bio je puno složeniji i puno religiozniji, nego što je to bio slučaj sa obredom djevojčica. Obred je trajao tri tjedna i bio je pun aktivnosti, a one su se pripremale duži period. Majke su morale pripremati odjeću koja će biti nošena u različitim aktivnostima i to je zahtijevalo dužu pripremu.⁵⁷ Ritual dječaka je započinjao u studenome i počeo je s prvom aktivnošću. Dječaci su na svetoj planini odrađivali obred postanka ratnika:

„U studenom su dječaci hodočastili na svetu planinu Huanacauri, koja se nalazi izvan Cuzcoa. Svrha putovanja bila je pitati duh planine za dopuštenje za obavljanje svečanosti. Svaki dječak je ponio ljamu, koja je žrtvovana prezevanjem grla. Ljaminu krv je na dječakovo lice razmazao svećenik. Tada je svaki sudionik dobio pračku koja označava njegov novi status ratnika.“⁵⁸

Zatim su slijedili plesovi i ponovna žrtvovanja. Dječaci su bili izbičevani po nogama od svojih rođaka kako bi postali hrabri. Dječaci su sudjelovali i na utrci na brdu koja je često znala završiti sa padovima dječaka, od kojih su neki bili vrlo ozbiljni.⁵⁹ U završnoj ceremoniji su dječaci i službeno postajali muškarci:

„Završni dio ceremonije puberteta uključivao je putovanje u druga brda u blizini Cuzcoa gdje su dječaci dobili slabinsku tkaninu, formalno ih obilježavajući kao muškarce. Onda su dječaci otputovali u sveto proljeće zvano Callispuquio, gdje su im rođaci dali oružje: najvažniji ujak dao je štit, pračku i buzdovan. Ostali rođaci su davali darove i savjete o tome kako djelovati kao čovjek i kao pravi Inka. Završna aktivnost bila je bušenje muških ušiju za nošenje čepića za uši koji su bili zaštitni znak Inka plemstva. To je označilo sudionika kao ratnika.“⁶⁰

Ovakvu veliku ceremoniju imali su dječaci koji su živjeli u Cuzcu i koji su bili plemićkog porijekla. Vidljiva je velika uloga rodbine, pogotovo glavnoga ujaka koji je bio važna osoba na ceremonijama i dječaka i djevojčica.

4.4. Brak

Inke su imali posebna pravila vezanja za vjenčanja. Pravila su se razlikovala za obične ljude, seljake i za vladajuću elitu. Inke su bile sklone vjenčavanju u vlastitim gradovima i selima. Incest među seljacima bio je strogo zabranjen i kažnjavao se smrću. Incest je bio zabranjen gotovo svim osobama u krvnom srodstvu, ali ipak postajale su sitne iznimke. Najbliži obiteljski odnos dopušten za brak među običnim ljudima bio je između najbližih rođaka. Rođaci su se mogli oženiti, ali samo pod uvjetom da su muž i žena pravilno poštovali svog zajedničkog

⁵⁷ Isto, 77.

⁵⁸ Suarez, George, *Handbook to life in the Inca world, Facts On File*, 77.

⁵⁹ Isto, 77.

⁶⁰ Isto, 77.

djeda, koji je preminuo.⁶¹ Za razliku od striktnih pravila koja su postojala za obične ljude, elita je imala drukčija pravila. Među elitama je bio dozvoljen brak između brata i njegove polusestre. Takvo odstupanje od pravila se događalo vjerojatno zbog ograničenog broja prihvatljivih partnera za elitu. Inke nisu takve brakove birali svojevrijedno, već se s vremenom takva praksa preporučivala, posebice vladarima Inka: „Kralj je zapravo bio ohrabren da oženi njegovu sestru kako se išlo prema kasnijem razdoblju Inka jer kraljevska unija između brata i sestre Inke smatrala se najčišćom od svih.“⁶²

Preljub u carstvu Inka bio je sasvim normalna stvar za Inke. To je iznenadilo španjolske kroničare kojima je preljub stran i neprihvatljiv zbog kršćanskog nauka. Inke nisu branili seksualne odnose u mladosti i nisu pazili na predbračnu čistoću: „Među pučanima carstva Inka predbračni spolni odnosi bili su česti i socijalno sankcionirani. Pedro Pizarro i Cieza de Leon, očevici koji su pisali 1570... primijetili su da Indijanci lako priznaju preljub u ispovijedi.“⁶³ Seksualni odnosi mladih prije braka nisu bili nadzirani i može se primijetiti kako su vrlo slični današnjim odnosima roditelja prema adolescentskoj seksualnosti: „Roditelji su dopustili potpunu slobodu svojim kćerima tinejdžericama, a nijedna količina seksualnog ekscesa nije se smatrala uvredljivom ili prijekornom. Djevičanstvo se smatralo određenom stigmom jer „one koje su bile djeve, nitko nije volio“.⁶⁴

Inke su imali također vrlo sličan proces suživota budućih supružnika današnjem zajedničkom životu prije braka. Njihov tradicionalni način ispitivanja kompatibilnosti partnera je uključivao testiranje žene koliko je spremna za odgovornost u braku i kakve su joj vještine za rad u kućanstvu: „Crkveni dokument iz ranih 1550-ih opisao je *pantanacuy*, razdoblje predbračne kohabitacije tijekom koje se potencijalna mladenka ispituje na odgovornost i kućanske vještine.“⁶⁵ U padu pod španjolsku, katoličku, vlast ovaj se ritual zadržao. Katolički misionari su imali velikih problema sa iskorjenjivanjem ovog rituala koji se nije slagao s kršćanskom naukom. Inke ga se nisu htjeli odreći iako su primili katoličku vjeru. „Na žalost augustinskih misionara, novoobraćeni Indijanci odbili su se pokoriti katoličkom obredu braka sve dok nisu uživali u ovom „probnom“ razdoblju“⁶⁶ Inke su imali vrlo napredan odnos među ljudima i po pitanju seksualnosti čak i za sadašnje okvire. Prelazak na kršćanstvo i nametanje moralnosti u

⁶¹ Isto, 254.

⁶² Isto, 254.

⁶³ Richard Price, *Trial Marriage in the Andes*, (University of Pittsburgh- Of the Commonwealth System of Higher Education, 1965.), pp. 310-322, pristup ostvaren: 12. 6. 2021. (<https://www.jstor.org/stable/3772990>), 310.

⁶⁴ Isto, 310.

⁶⁵ Isto, 311.

⁶⁶ Isto, 311.

seksualnosti i braku dovelo je do velikog kulturnog šoka za populaciju carstva Inka. Sve što su dotada prakticirali stoljećima je odjednom bilo neprihvatljivo i dovelo je do velikih neslaganja među ljudima. Inkama je bilo teško prihvatiti novo stanje koje im je nametnuto:

„Arriaga je... prolazeći kroz grad, vidio kako se Indijanac nasilno suprotstavljao braku svoje sestre samo s obrazloženjem da par nije imao prethodne seksualne veze, a izvještava i o drugom Indijancu koji se posvađao sa suprugom tako što joj se izruguje što se udala, a da nikada nije imala drugih ljubavnika.“⁶⁷

Kako je već ranije napomenuto, Inke su brak i seksualne odnose shvaćali vrlo slično današnjim modernim ljudima; tako je bilo i s mogućim odustajanjem od braka. Kao i kod današnjih modernih ljudi, ukoliko predbračni dio života nije zadovoljio muškog Inku, on je mogao odustati od vjenčanja i tražiti novu ženu: „Konačno, prema Cobou, Indijanac, kako bi otkrio može li žena "dobro služiti i darivati“, živio je s njom nekoliko mjeseci, ili čak godina, i vjenčao se samo ako je bio zadovoljan, inače odabirući drugu ženu.“⁶⁸

4.5. Starost i smrt

Kada bi Inke ostarjeli, njihov položaj u društvu bi im se počeo mijenjati. Bolesni, osakaćeni i stariji su bili oslobođeni od svojih obaveza prema državi. To nije bio slučaj jedino ako su zadržali određenu spretnost u rukama i mogućnost slobodnog kretanja. Žene kada su ostarjele nastavile su tkati, a muškarci su se brinuli o malim životinjama i svom vrtu. Jednom kada su ostarjeli, članovi više nisu mogli obavljati kućanske poslove, za njih su se brinuli ostali članovi obitelji.⁶⁹ Inke su imali vrlo socijalno osjetljivu društvenu strukturu prema starijim članovima. Posebno poštovanje i čast je bila ukazivana pokojnicima, zbog jake religijske komponente predaka u civilizaciji Inka. „Preminuli su tretirani s najvišim dostojanstvom i poštovanjem, jer je štovanje predaka bilo sastavni dio vjerske prakse Inka.“⁷⁰

Inke su bogatije i kraljevske slojeve pokapali zasebno. Tome svjedoči grobnica Chan Chan koja se povezuje sa kraljevskom lozom Chimu. Uz to što je to bila grobnica, Chan Chan je služio i kao podsjetnik na pobjedu Chimua nad narodom Lambayeque.⁷¹ Nakon što Inke osvajaju to područje, oni također nastavljaju koristiti tu grobnicu, ali je preuređuju na svoj način. „Stoga,

⁶⁷ Price, *Trial Marriage in the Andes*, 311.

⁶⁸ Isto, 311.

⁶⁹ Suarez, George, *Handbook to life in the Inca world, Facts On File*, 258.

⁷⁰ Isto, 258.

⁷¹ Carol J. Mackey, Andrew J. Nelson, *Life, Death and Burial Practices during the Inca Occupation of Farfán on P fán on Peru's North Coast*, (The University of Maine., Department of Antropology, 2020.), pristup ostvaren: 25. 5. 2021. (https://digitalcommons.library.umaine.edu/andean_past_special/6/), 145.

nakon što su Inke osvojile dolinu, možda je bilo važno da Inke daju vizualnu i ideološku odrednicu na području koje okružuje ovaj simbol Chimu.⁷² Inke su imale politiku ne-razaranja pa su tako poštedjeli i ovo mjesto. Inke su ipak modificirali ovu grobnicu i izgradili područje oko grobne platforme Chimu. Takav preuređen prostor postao je sveto mjesto Inka.⁷³ Kako su Inke nastavili koristiti grobnicu, ovdje je došlo do miješanja mrtvaca. Na okupiranom području ovo je bilo rijetko mjesto gdje su se Inke pokapali, a da su prije toga neki narodi nisu na istom mjestu pokopali svoje mrtve. „Ovo je jedino groblje u Farfánu koje nije sadržavalo etničke pripadnike Lambayequea, što dalje ukazuje da je to bilo stanovništvo usko vezano za upravu Inka.“⁷⁴

Kada je pripadnik Inka umro, prema njihovoj religiji nije odlazio u raj ili pakao. Duhovi bi ostali živjeti na zemlji. Iako su oni ostali na zemlji, njihove obitelji su nosile crninu i oplakivale su njihovu smrt.⁷⁵ Inke su imali neku vrstu zabave kada bi ispraćali pokojnika. Svirala se glazba te su uživali alkohol i hranu.,, ...Jadikovke za mrtvima mogu trajati znatan broj dana, ovisno o statusu pokojnika. U pratnji flauta i bubnjeva, ožalošćeni bi pjevali jadikovke, uz piće i namirnice koje su osiguravali preživjeli članovi obitelji.“⁷⁶ Povorka ljudi bi obilazila mjesta na koja je pokojnik često išao ili neka mjesta na kojima je ostvario velike uspjehe u životu. Kada bi povorka stigla na ta mjesta, onda bi se prepričavali najvažniji događaji iz života pokojnika kako bi ih svi čuli. Kako je religija Inkama govorila da njihovi preci i dalje ostaju živjeti na zemlji, tako su oni i drukčije gledali na grobnice. Nisu ih smatrali posljednjim počivalištem, već domovinom predaka.,, Andski narodi smatrali su da je njihovo pravo mjesto ukopa domovina njihovih predaka, tako da su mnogi pojedinci možda prevezeni kući na pravilno liječenje nakon smrti.“ Kao rezultat toga, mnogi pokopi s materijalnom kulturom Inka dolaze iz ceremonijalnih obreda, kao što su opisana svetišta visoke nadmorske visine.⁷⁷

⁷²Mackey, Nelson, *Death and Burial Practices during the Inca Occupation of Farfán on P fán on Peru's North Coast*, 145.

⁷³ Isto, 145.

⁷⁴ Isto, 145.

⁷⁵ N.D.“Altoy, *The Incas, Second edition*, 306.

⁷⁶ Isto, 306.

⁷⁷ Isto, 308.

Zaključak

Carstvo Inka je bilo moćno i organizirano carstvo koje je razvilo zasebnu civilizaciju do dolaska španjolskih osvajača. Razvili su društvo koje je na više razina bilo povezano s božanstvima. Njihova je religija u nekim svojim tumačenjima bila slična kršćanstvu, ali i puno liberalnija. Ukoliko se pogledaju stavovi prema predbračnim odnosima može se zaključiti kako su Inke bili ispred svoga vremena. Žrtvovanja ljudi su nešto što daje drukčiju i ružniju sliku o religiji Inka. Iako žrtvovanja ljudi nisu bila česta i bila su priređivana samo za najsvetije događaje, jer su smatrali kako je život nešto najsvetije, to je ipak čin koji je za osudu. Religija Inka se ne razlikuje mnogo od kršćanstva jer sadrži priče o stvaranju svijeta, stvaranju ljudi na sliku stvoritelja i priče o potopu. Običaji i životna svakodnevnica Inka je ipak bilo puno drukčija. Rođenje se nije slavilo, ali se slavilo odlazak u svijet odraslih. To je bila jedna od najvažnijih ceremonija u životima mladih ljudi. Postupak dobivanja imena je pomalo neobičan. Inke su tek na ceremoniji ulaska u svijet odraslih dobivali imena. Imena koja će tada nositi cijeli život i koja će dobiti na temelju svoga karaktera. Promatranje smrti bilo je više kao napuštanje tijela, ali ne i odlazak iz života. Kada bi pripadnici Inka umrli, vjerovalo se da ostaje živjeti na zemlji. Zato se smrt nije oplakivala i bile su priređivane zabave sa glazbom, alkoholom i hranom. Smrt se trebala proslaviti i ljudi bi obilazili mjesta na koja je pokojnik često odlazio. Kako je zabava bila u čast pokojnika, na tim putevima je trebalo prepričati ljudima pothvate i uspjehe koje je pokojnik imao u svom životu. Svakodnevni život Inka smatram naprednim i vrlo otvorenim. Živjeli su puno otvorenije u odnosu sa područja koja su nastanjivali kršćani. Iako su živjeli vrlo otvorenim načinom života, religiju ipak smatram nazadnijom od kršćanstva zbog prinošenja ljudskih žrtava.

Literatura

1. Bauer, Brian S., *Pacariqtambo and the Mythical Origins of the Inca, Latin American Antiquity*, Cambridge University Press, 1991., pp 7.-29., pristup ostvaren: 2.6.2021. <https://www.jstor.org/stable/i239763>
2. Branca, Domenico, Haller, Andreas, Cusco, *Profile of an Andean city*, Institute for Interdisciplinary Mountain Research, 2021., pristup ostvaren: 19.5.2021. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275121000676?dgcid=rss_sd_all
3. Faux, Jennifer L., *Hail the Conquering Gods: Ritual Sacrifice of Children in Inca Society*, Znanstveni članak, State University of New York, University at Buffalo, 2012., pristup ostvaren 26.5.2021. [https://docs.lib.purdue.edu/do/search/?q=author_lname%3A"Faux"%20author_fname%3A"Jennifer"&start=0&context=119483&facet=](https://docs.lib.purdue.edu/do/search/?q=author_lname%3A)
4. Gullberg, Steven R., *Astronomy of the Inca empire, Use and significance of the Sun and the night sky*, Springer: Kindle Edition, 2020., pristup ostvaren: 30.5.2021. <https://www.goodreads.com/book/show/54979197-astronomy-of-the-inca-empire>
5. Lemos, Toribio Brittes, Teresa, Maria, *Asteci i Inke civilizacije koje su preživjele u šutljivom biću*, Zagreb: Euroknjiga, 2004.
6. Mackey, Carol J., Nelson, Andrew J., *Life, Death and Burial Practices during the Inca Occupation of Farfán on P fán on Peru's North Coast*, The University of Maine, Department of Antropology, 2020., pristup ostvaren: 25.5.2021. https://digitalcommons.library.umaine.edu/andean_past_special/6/
7. Malpass, Michael Andrew, *Daily Life in the Inca Empire*, SAD: Library of Congress Catalog, 1996., pristup ostvaren: 29.5.2021. https://vk.com/doc278943367_478992255?hash=a3f449f1f7c78b1eb2
8. N.D“Altoy, Terence, *The Incas, Second edition*, Chichester, West Sussex; Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2015
9. Nugue, Christian, *Stara Amerika*, Rijeka: Extrade, 2005.
10. Price, Richard, *Trial Marriage in the Andes*, pp. 310-322, University of Pittsburgh- Of the Commonwealth System of Higher Education, 1965., pristup ostvaren: 12.6.2021. <https://www.jstor.org/stable/3772990>
11. Reinhard, J., Ceruti, C., *Sacred mountains, ceremonial sites and human sacrifice among the Incas*, University of Texas, 2005., pristup ostvaren: 28.5.2021.

12. Silverblatt, Irene, *Andean Women in the Inca Empire*, feminist Studies Inc., 2014., pristup ostvaren: 20.5.2021.
<https://www.jstor.org/stable/3177537>
13. Somervill, Barbara Ann, *Great empires of the past, Empire of the Inca*, New York: Chelsea House publishers, 2015., pristup ostvaren: 10.6.2021.
<https://documents.pub/document/empire-of-the-incas-barbara-a-somervill.html>
14. Steele, Paul, *Handbook of Inca Mythology*, Santa Barbara, California: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 2004., pristup ostvaren: 9.6.2021.
<https://www.pdfdrive.com/handbook-of-inca-mythology-handbooks-of-world-mythology-e159075960.html>
15. Suarez, C. Amanda, Gorge, J. Jeremy, *Handbook to life in the Inca world*, New York: Facts On File, Inc, 2011., pristup ostvaren: 2.6.2021.
<https://ug1lib.org/book/5894083/56b374?id=5894083&secret=56b374>